

нормами Закону України «Про запобігання корупції» щодо встановлення антикорупційних обмежень і процедур для забезпечення їх дотримання, Кодексу України про адміністративні правопорушення, Кримінального кодексу України залишилось без істотних змін.

Таким чином вищенаведене дає можливість констатувати що правове регулювання служби в органах місцевого самоврядування завдяки оновленому національному законодавству у цій сфері приведе до розбудови доступної та справедливої публічної служби.

Література

1. Про службу в органах місцевого самоврядування : Закон України від 02.05.2023 р. № 3077-IX. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3077-20#Text> (дата звернення: 18.04.2025)
2. Європейська хартія місцевого самоврядування. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text (дата звернення: 18.04.2025)
3. Мельник П.В. Нормативно-правове забезпечення служби в органах місцевого самоврядування України. Право та суспільство. 5/2024 http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2024/5_2024/5_2024.pdf/C/544-549

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-509-2-27>

МОЛОДА НАУКА ЯК ДВИГУН СОЦІАЛЬНО ОРІЄНТОВАНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ: ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОГО СЕРВІСУ В УМОВАХ КРИЗИ

Чалабієва Маріям Рзаївна

*кандидат юридичних наук, науковий співробітник сектору
муніципального права та місцевого самоврядування,
Науково-дослідний інститут державного будівництва та місцевого
самоврядування Національної академії правових наук України,
м. Харків, Україна*

Сьогодні правнича наука перебуває в моменті глибокого перезавантаження. Війна, цифрова трансформація, соціальна вразливість мільйонів громадян і перегляд базових уявлень про функцію держави – все це формує нові запити до права і, відповідно, до тих, хто його осмислює, формує й досліджує. У цьому контексті молоде покоління дослідників не просто долучається до академічного дискурсу – воно стає інтелектуальним мотором для нової хвилі соціально орієнтованих трансформацій.

Наукова робота молодих правників більше не може існувати лише в межах вузької доктринальності чи відстороненої концептуальності. Нові умови вимагають від нас чутливості, міждисциплінарності та готовності до дослідницької дії – не лише задля науки як такої, а задля людей, які щодня стикаються з кризами, нерівністю, адміністративного байдужістю. Ми не маємо права бути осторонь.

Соціальні послуги – це той самий публічний сервіс, який у моменти криз показує, наскільки жива або нежива наша правова система.

Молоде наукове середовище має унікальну перевагу: ми ще не обтяжені інерцією. Ми мислимо інакше, шукаємо нові мови для розмови про право. І саме тому здатні – й зобов'язані – формулювати рамки для нової епохи правничої науки, що буде не лише академічно потужною, а й соціально значущою.

Публічний сервіс – це не лише інфраструктура чи процедура. Це – живий нерв держави. Саме у доступі до базових послуг громадянин відчуває, чи є держава на його боці, чи здатна вона підтримати у момент вразливості, чи може бути передбачуваною у світі, що розсипається. І в цьому сенсі правове забезпечення публічного сервісу – це не лише про технічні регламенти, а про гідність, повагу і видимість людини в очах влади.

Будь-яка криза: війна, гуманітарна катастрофа, пандемія, економічний обвал – виводить публічний сервіс за межі звичних форматів. Те, що раніше регулювалося інструкцією, більше не працює. Стандарти стають недосяжними. Шаблони – непридатними. Саме тут і проявляється якість правового мислення: чи може воно передбачати винятки, бути гнучким, чутливим, адаптивним? Чи є воно живим інструментом, а не архівом?

На прикладі соціальних послуг в умовах війни ми бачимо, як змінюється сама логіка сервісу. Територіальні громади починають діяти як кризові менеджери. Соціальні працівники стають першим фронтом. Питання «хто має право» поступається питанню «хто потребує». Це означає, що право має не блокувати дію, а дозволяти її – створюючи рамки, але не путаючи ініціативу.

Саме тому ми повинні говорити про кризову нормативність – здатність правової системи бути чуйною до реальності. Не руйнуючи основ, але допускаючи варіативність. Не перетворюючи виняток на правило, але дозволяючи виключення з поваги до людини. Для цього потрібна не лише політична воля, а й наукове обґрунтування – і саме тут роль молоді науки є ключовою.

Якщо правнича школа не навчить розрізняти формальну законність і субстанційне право – ми продукуватимемо кадри, що не зможуть діяти в умовах кризи. Якщо вона не пояснить, як інтерпретувати норму у складній ситуації – ми залишимо майбутнє адміністрування в руках випадкових рішень. А отже – наука не може залишатися нейтральною до публічного сервісу. Вона має бути його мислячою оболонкою.

Сьогодні багато хто намагається описати молоду науку як «майбутнє». Але насправді вона вже давно є частиною теперішнього – живим середовищем, яке продукує не лише нові ідеї, а й новий стиль наукової присутності: сміливий, критичний, соціально ангажований. І саме ця риса – здатність мислити не з позиції повторення, а з позиції створення – робить молодих дослідників ключовими акторами трансформації правничої науки.

Молода наука не боїться зіштовхуватися з реальністю. Вона не відокремлена від суспільства – навпаки, часто сама формувалася у його турбуленціях: пандемія, війна, зміни законодавства, цифрова революція. Це означає, що молоді дослідники працюють не в абстракції, а в реальному, складному, неоднозначному світі, де право – це інструмент, що має спрацювати вже зараз, а не лише на сторінках монографії.

Крім того, саме «молода наука» активно впроваджує міждисциплінарні підходи, цифрові методології, практико-орієнтовані дизайни дослідження. Вона мислить мережею, відкритістю, гнучкістю. Це дозволяє їй не лише швидше адаптуватися, а й переосмислювати сталі поняття: що таке право? що таке послуга? що таке публічне благо?

У моїй роботі над темою правового забезпечення соціальних послуг я не раз помічала: те, що вважається маргінальним у класичних юридичних студіях – наприклад, тема турботи, емоційної безпеки, цифрового доступу – насправді є епіцентром нових сенсів. Саме ці поняття сьогодні визначають межу між сервісною державою та адміністративним апаратом, між правом, яке служить, і правом, яке домінує.

У цьому й полягає наша унікальна місія як молодшої науки: викликати систему до розмови з реальністю, не боятися проблем, не відступати перед складністю, не зводити право до схеми. Бути мислячою спільнотою, яка не лише аналізує, а й впливає. Не знижує плечима, а говорить голосно.

Правнича школа, як інституція, довго залишалася простором академічної відстороненості. Її функція зводилася до підготовки кадрів, продукування наукового контенту, підтримки освітніх стандартів. Але нинішній час – епоха постійної кризи, соціальної турбулентності та втрати довіри до державних інституцій – вимагає іншого типу дій. Правнича школа повинна перетворитися на активного гравця суспільного мислення, лабораторію відповідей, майданчик етичного осмислення влади.

Це означає, що наша наука більше не лише «про право», а про людей у праві. Про їхню вразливість, гідність, здатність чинити опір, потребу в захисті. Ми більше не можемо дозволити собі відмежованість від суспільного контексту. Кожен наш текст – це або жест підтримки, або жест байдужості. І правнича школа має навчати саме цьому – відповідальності мислення, а не лише правильності формулювання.

В умовах децентралізації, цифровізації, перетворення послуг на алгоритми і скорочення живого контакту з державою – правнича школа має бути голосом того, хто ще здатен сказати: «людина – не код, не статус, не кейс. Вона – адресат права». І саме цей голос повинен звучати в дослідженнях, у студентських проєктах, у дискусіях, у темах дипломів і дисертацій.

Для цього правнича освіта потребує оновлення не лише змістового, а й етичного. Ми повинні навчати бачити в нормі сенс, у процедурі – можливість, у праві – інструмент дії. І саме молода наука тут може бути найсильнішим ресурсом. Не обтяжена консерватизмом, вона здатна ініціювати ті зрушення, які інституція сама ще не готова зробити.

Правнича школа, яка не виходить у світ перестає бути школою. Правнича школа, яка не говорить мовою тих, кому важко – перестає бути правничою. Правнича школа, яка не живе на межі теорії й соціальної дії, стає лише архівом.

Сьогодні право це не лише система норм. Це простір цінностей, які ми щодня наповнюємо змістом через свою наукову та практичну працю. І якщо ми хочемо, щоб правнича школа була не лише академічним інститутом, а партнером суспільства у складні часи, вона має змінюватися.

Сьогодні молода наука має унікальний шанс та не менш унікальну відповідальність. Ми стоїмо на роздоріжжі, де можна обрати шлях звичної тиші й повторень, або ж увійти в простір соціально орієнтованої дії. Це означає:

- бачити в кризі не лише об’єкт дослідження, а місце присутності;
- говорити не лише про право, а й про людину в праві;
- не боятися пробувати, помилятися, змінювати ракурс;
- виводити науковий дискурс за межі кафедри – в громаду, у публічний простір, у політику реальності.